

Hof van beroep Gent, arrest van 4 maart 2015

Overeenkomsten – Distributie – Forumbeding – Verdrag van Lugano – Strijdigheid met de taalwet – Foutieve bewoording beding – Werkelijke wil van de partijen

Contrats – Clause d'élection de for – Convention de Lugano – Violation de la loi sur l'emploi des langues – Rédaction fautive de la clause – Intention réelle des parties

In de zaak van:

P.

met maatschappelijke zetel te [...], ingeschreven met KBO- nummer [...],

appellante,

hebbende als raadsman mr. Plancke Luc, advocaat te 9051 Sint-Denijs-Westrem, Pleispark 31

tegen

M.

met maatschappelijke zetel te [...] (Zwitserland),

geïntimeerde,

hebbende als raadsman mr. Oversteyns Bernadette, advocaat te 3001 Heverlee, Ambachtenlaan 6

wijst het hof het volgend arrest:

Bij exploit van dagvaarding betekend op 29 december 2011 aan M. (hierna M. genoemd) tekende P. (hierna P. genoemd) hoger beroep aan tegen het vonnis op tegenspraak gewezen door de rechtbank van koophandel te Oudenaarde, 1^e kamer *bis*, op 7 september 2011 in de zaak met A.R. nr. 2010/[...] tussen haarzelf als eiseres en M. als verweerster.

De partijen werden gehoord in openbare terechtzitting van 26 november 2014 en de neergelegde conclusies en stukken werden ingezien.

Artikel 24 van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken werd in acht genomen.

Antecedenten

Feitelijke voorgaanden

Op 14 oktober 2002 komt tussen partijen een geschreven distributieovereenkomst tot stand waarbij M. aan P. vanaf 1 januari 2003 de distributie op het grondgebied België en Luxemburg toevertrouwt van vier soorten producten met inbegrip van de wisselstukken die in bijlage 1 van de overeenkomst worden omschreven. De overeenkomst voorziet dat M. in het distributiegebied geen andere distributiebedrijven zal aanstellen noch zelf activiteiten zal ontwikkelen met uitzondering van de in bijlage 2 opgesomde klanten (stuk 1 dossier M.).

Bij brief van 28 oktober 2009 deelt M. mee dat zij de overeenkomst van 14 oktober 2002 opzegt tegen 31 januari 2010 (stuk 2 dossier P.).

Bij brief van 22 februari 2010 deelt M. aan P. mee dat zij niet bereid noch verplicht is een schadevergoeding wegens stopzetting van het contract op 31 januari 2010 te betalen. Zij wijst er op dat er evenmin een verplichting tot het terugnemen van de voorraad bestaat. Zij deelt verder mee dat in het contract werd overeengekomen dat het Zwitsers gerecht bevoegd is en dat er op 19 februari 2010 onbetaalde facturen openstaan voor een totaal bedrag van € 168.588,32 waarvan er € 101.501 opeisbaar is. Zij verzoekt dan ook om dit bedrag te willen overmaken op haar rekening (stuk 3 dossier P.).

Bij aangetekende brief van 8 maart 2010 deelt P. aan M. mee dat conform artikel 4 van de wet van 27 juli 1961 de Belgische rechtbanken bevoegd zijn om volgens het Belgisch recht de gevolgen van de opzegging van de concessie te regelen. Zij deelt mee dat zij recht heeft op een bijkomende schadevergoeding wegens stopzetting, een vergoeding voor het cliënteel en een schadeloosstelling vanwege de ontslagregeling van het personeel. Zij begroot deze voorlopig op € 250.000. Tot slot is zij van oordeel dat M. gehouden is de voorraad terug te nemen en dat zij niet zal overgaan tot betaling van de factuur. Zij verwacht een constructief verzoeningsvoorstel (stuk 4 dossier P.).

Bij brief van 18 maart 2010 wordt P. door de raadsman van M. in gebreke gesteld om een bedrag te betalen van € 168.588,32. Hij verzoekt het bedrag over te maken tegen 31 maart 2010 op rekening van M. (stuk 5 dossier P.).

Op 28 maart 2010 deelt P. aan de raadsman van M. mee dat zij niet akkoord gaat met de inhoud van de brief van 18 maart 2010. Zij verwijst hiervoor naar haar aangetekende brief van 8 maart 2010 (stuk 6 dossier P.).

Vermits geen regeling tussen partijen kon gevonden worden liet P. bij exploit betekend op 1 april 2010 overgaan tot dagvaarding.

Procedurele voorgaanden

P. vordert voor de eerste rechter in syntheseconclusies dat er voor recht zou gezegd worden dat de rechtbank van koophandel te Oudenaarde rechtsmacht heeft om over het geschil te oordelen, de zaak te verwijzen naar de bijzondere rol, teneinde de partijen toe te laten een verzoek tot in staatstelling van de grond van de zaak neer te leggen overeenkomstig artikel 747, §2, vijfde lid Ger.W., M. te veroordelen om haar een provisionele som van € 250.000 te betalen te vermeerderen met de gerechtelijke rente vanaf 1 april 2010 tot op de dag der effectieve betaling,

M. te veroordelen om de voorhanden zijnde voorraad goederen terug te nemen en te zeggen voor recht dat zij niet gehouden is om de facturen van M. te vereffenen, M. te veroordelen tot alle kosten en het tussen te komen vonnis uitvoerbaar bij voorraad te verklaren niettegenstaande alle verhaal en zonder borgstelling.

M. zet voor de eerste rechter uiteen dat de rechtbank van koophandel te Oudenaarde geen rechtsmacht heeft om over het geschil te oordelen vermits de rechtsmacht dient beoordeeld te worden aan de hand van het verdrag van Lugano van 16 september 1988. Zij stelt dat dit verdrag voorrang heeft boven artikel 4 van de wet van 27 juli 1961 dat stelt dat de Belgische rechter bevoegd is om kennis te nemen van het geschil. Zij stelt dat conform artikel 17, 1ste lid van het voormeld verdrag partijen een gerecht van een verdragsluitende staat kunnen aanwijzen, in welk geval dit gerecht bij uitsluiting bevoegd is. Zij stelt dat partijen in paragraaf 12 van de overeenkomst van 14 oktober 2002 een forumbeding hebben opgenomen waaruit blijkt dat uitsluitend de rechtbanken van de plaats waar de zetel van M. gevestigd is, bevoegd zijn om kennis te nemen van het geschil.

P. is van oordeel dat het forumbeding uitsluitend de bevoegde rechtbank bepaalt voor de overeenkomsten die voortvloeien uit de distributieovereenkomst en derhalve niet voor de distributieovereenkomst zelf. Zij is dan ook van oordeel dat het forumbeding geen toepassing vindt. Zij is van oordeel dat op grond van artikel 5, 1ste lid van het verdrag van Lugano M. kan worden opgeroepen voor het gerecht van de plaats waar de verbintenis die aan de eis ten grondslag ligt, is uitgevoerd of moet uitgevoerd worden. Zij stelt dat de verplichting om een redelijke opzeggingstermijn te verschaffen en de verplichting om aan de concessiehouder bij de beëindiging van de overeenkomst niet alle vruchten te ontnemen van het door hem opgebouwde cliënteel en de door hem gedane investeringen, gelokaliseerd zijn op de plaats waar de concessieovereenkomst moet worden uitgevoerd, hetzij België. Zij is dan ook van oordeel dat de Belgische rechtbanken rechtsmacht hebben om over het geschil te oordelen. Verder besluit zij tot de toepassing van het Belgische recht.

De eerste rechter stelt vast dat de rechtsmacht dient te worden bepaald aan de hand van het verdrag van Lugano van 16 september 1988. Hij is van oordeel dat er in dit geval geen toepassing kan worden gemaakt van artikel 17, 1ste lid van het verdrag vermits het forumbeding uitsluitend betrekking heeft op de overeenkomsten die voortvloeien uit de distributieovereenkomst en niet op de distributieovereenkomst zelf. Wat de toepassing van artikel 5, 1ste lid van het verdrag betreft is de eerste rechter van oordeel dat bij pluraliteit van vorderingen elke vordering op zich dient te worden geanalyseerd om na te gaan op welke plaats de verbintenis die aan een bepaalde vordering ten grondslag ligt werd uitgevoerd of moest worden uitgevoerd. Verder is hij van oordeel dat deze plaats wordt bepaald aan de hand van de lex contractus en stelt hij vast dat partijen in de overeenkomst een rechtskeuze hebben gedaan voor het Zwitsers recht. Hij is dan ook van oordeel dat partijen standpunt dienen in te nemen met betrekking tot de plaats van uitvoering van de verbintenis conform het Zwitsers recht voor elk van de gestelde vorderingen. Hij merkt wel op dat de beoordeling van de al dan niet toepasselijkheid van het Belgisch recht op de vorderingen voortvloeiend uit de distributieovereenkomst de grond van het geschil betreft zodat dit element later zal worden behandeld. Hij heropent dan ook de debatten om partijen toe te laten standpunt in te nemen met betrekking tot de plaats van de verbintenissen conform het Zwitsers recht.

P. kan zich niet verzoenen met dit vonnis en tekent hoger beroep aan.

De vorderingen in hoger beroep

P. vordert in hoger beroep het bestreden vonnis teniet te doen, tenzij in zoverre de eerste rechter heeft geoordeeld dat het forumbeding vervat in de concessieovereenkomst niet van toepassing is en opnieuw oordelend te zeggen voor recht dat het hof van beroep te Gent rechtsmacht heeft om te oordelen over elk onderdeel van haar vordering; haar vordering ontvankelijk en gegrond te verklaren; te zeggen voor recht dat zij gerechtigd is op een opzeggingsvervangende billijke vergoeding in de zin van artikel 2 van de wet van 27 juli 1961, overeenstemmend met een bijkomende opzeggingstermijn van negen maand en M. uit dien hoofde te veroordelen haar een bedrag van € 142.107 te betalen vermeerderd met de gerechtelijke rente vanaf 1 april 2010 aan de alsdan toepasselijke wettelijke rentevoet. Verder te zeggen voor recht dat zij gerechtigd is op een billijke bijkomende vergoeding in de zin van artikel 3, 1° en 3° van de wet van 27 juli 1961 voor de meerwaarde van het aangebrachte cliënteel dat aan haar rechtsvoorganger is verbleven en voor het rouwgeld dat zij heeft betaald voor het ontslag van personeel ten gevolge van de beëindiging van de concessie en M. uit dien hoofde te veroordelen haar een bedrag te betalen van € 131.649,64 vermeerderd met de gerechtelijke rente vanaf 1 april 2010 aan de alsdan toepasselijke wettelijke rentevoet. Verder verzoekt zij M. te veroordelen om de goederenvoorraad terug te nemen en te zeggen voor recht dat zij niet gehouden is om de facturen van M. te betalen tot beloop van € 161.582,88. Tot slot verzoekt zij M. te veroordelen tot de kosten.

M. vordert bij incidenteel beroep dat het hof zich territoriaal onbevoegd zou verklaren aangezien zij geen rechtsmacht heeft om kennis te nemen van de vorderingen van P. op grond van artikel 17 van het verdrag van Lugano, in ondergeschikte orde op grond van artikel 5,1^{ste} lid van het verdrag van Lugano zich onbevoegd te verklaren voor de vordering van P. tot betaling van een opzeggingsvervangende billijke vergoeding. Uiterst ondergeschikt is zij van oordeel dat de vorderingen van P. dienen afgewezen te worden als ongegrond en dat P. dient veroordeeld te worden tot de kosten.

Beoordeling

Voorafgaandelijk

Partijen hebben hun middelen en argumenten, zoals uiteengezet in hun besluiten voor de eerste rechter, in graad van hoger beroep grotendeels herhaald en verder uitgewerkt. Deze zullen, in de mate dat zij dienstig zijn voor de beoordeling van het geschil, hierna ontmoet worden.

Er wordt geen betekeningsexploot voorgelegd. Geen enkele partij maakt gewag van de betekening van het bestreden vonnis. Het hoger beroep is bijgevolg tijdig ingesteld en is ook regelmatig naar vorm.

Middelen van onontvankelijkheid worden niet opgeworpen en het hof ziet geen redenen om dit ambtshalve te doen. Het hoger beroep ingesteld door P. is ontvankelijk. Ook het incidenteel beroep is ontvankelijk.

De conclusies neergelegd op 30 april 2013

Tijdens de behandeling van de zaak op de openbare terechtzitting van 26 november 2014 heeft het hof ambtshalve de exceptie van nietigheid van de conclusies neergelegd door M. op 30 april

2013 opgeworpen wegens strijdigheid met de taalwet vermits twee passages in de Duitse taal zijn opgenomen.

Overeenkomstig artikel 2 van de wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken (kortom "de taalwet") wordt voor de burgerlijke rechtbanken en rechtbanken van koophandel van eerste aanleg de gehele rechtspleging in het Nederlands gevoerd. Dit betekent dat alle akten van de rechtspleging, waaronder de conclusies, in het Nederlands dienen gesteld te zijn. Een akte wordt geacht in de taal van de rechtspleging te zijn gesteld, wanneer alle vermeldingen, vereist voor de regelmatigheid van de akte, in deze taal zijn gesteld (vgl. Cass. 6 juni 2008, P&B 2008, p. 364).

Voor al de rechtscolleges in hoger beroep wordt, voor de rechtspleging, de taal gebruikt waarin de bestreden beslissing is gesteld (art. 24 van de wet van 15 juni 1935).

De sanctie op het niet naleven van deze regels is de nietigheid van de akte (art. 40 van de wet van 15 juni 1935).

De raadsman van M. heeft hierop gerepliceerd dat deze passages geen wezenlijk karakter hebben doch ten overvloede zijn weergegeven, terwijl de raadsman van P. zich gedraagt naar de wijsheid.

Het hof stelt vast dat de passages in het Duits, die blijkbaar de weergave van de Duitse wetgeving is waarop M. zich in ondergeschikte orde steunt teneinde de rechtsmacht van de Belgische rechtbanken te beoordelen, niet zijn vertaald, terwijl de conclusies evenmin een zakelijke weergave bevatten van de geciteerde tekst.

Wanneer in een conclusie anderstalige zinnen of woorden worden gebruikt, dan is er slechts sprake van nietigheid wanneer met weglating van de anderstalige woorden of zinnen het betoog niet geheel meer te begrijpen is, wanneer het gaat om zinnen of woorden ter ondersteuning van middelen tot staving en niet louter om een toelichting. De eentaligheid van de akte wordt niet aangetast door anderstalige woorden of zinnen, die als overmatig kunnen beschouwd worden.

In tegenstelling tot wat de raadsman van M. beweert stelt het hof vast dat de Duitse citaten niet ten overvloede worden weergegeven. Integendeel zij maken onverminderd deel uit van de grieven en van de argumenten ter ondersteuning van de door M. ontwikkelde grieven in verband met de rechtsmacht op grond van art. 5,1 van het verdrag van Lugano.

In die zin dient het hof dan ook te besluiten tot de nietigheid van de voormelde conclusies.

Het hof merkt wel op dat de conclusies neergelegd op 14 maart 2011 deze vermeldingen in de Duitse taal niet bevatten, terwijl in deze conclusies vervatte fragmenten in vreemde taal, hetzij zijn vertaald, hetzij zakelijk zijn weergegeven.

Deze conclusies dienen derhalve als laatste syntheseconclusies te worden beschouwd, die in aanmerking worden genomen bij de beoordeling van het geschil.

De rechtsmacht

Het forumbeding (incidenteel beroep)

M. vordert bij incidenteel beroep dat er zou geoordeeld worden dat de Belgische rechtbanken geen rechtsmacht hebben op grond van het forumbeding dat in de overeenkomst werd opgenomen.

M. is van oordeel dat deze rechtbank rechtsmacht heeft op grond van art. 17 van het Verdrag van Lugano van 16 september 1988 dat stelt dat "*wanneer de partijen, van wie er ten minste één woonplaats heeft op het grondgebied van een Verdragsluitende Staat, een gerecht of de gerechten van een Verdragsluitende Staat hebben aangewezen voor de kennisneming van geschillen welke naar aanleiding van een bepaalde rechtsbetrekking zijn ontstaan of zullen ontstaan, is dit gerecht of zijn de gerechten van die Staat bij uitsluiting bevoegd.*"

M. merkt terecht op dat het verdrag van Lugano voorrang heeft boven het interne recht, waaronder de bepaling van art. 4 van de wet van 27 juli 1961. P. betwist dit niet doch stelt dat het forumkeuzebeding geen betrekking heeft op de geschillen die voortvloeien uit de concessieovereenkomst doch wel op alle geschillen die voortvloeien uit de overeenkomsten die in het kader van de concessieovereenkomst zijn afgesloten.

In de overeenkomst is een clause opgenomen waarvan de letterlijke vertaling als volgt luidt "bevoegde rechtbank voor alle uit deze overeenkomst met inbegrip van elke op grond van de positie als verdeler van de verkoper tussen partijen afgesloten overeenkomst is de zetel van M." (vertaling van "Gerichtsstand für alle aus diesem Vertragsverhältnis einschliesslich alle aufgrund der Eigenhändlerstellung des Vertriebsunternehmens zwischen den partnern abgeschlossen Verträge ist der Sitz von M.")

Het hof is van oordeel dat, ondanks de niet volledige correcte bewoordingen van het bewuste artikel, partijen ondubbelzinnig hebben bedoeld dat onder meer alle (geschillen) uit de overeenkomst zouden beslecht worden door de rechtbank van de zetel van M., zijnde de Zwitserse rechtbanken. Het loutere feit dat na het woord overeenkomst/contractuele relatie ('Vertragsverhältnis') een woord/woorden ontbreken, m.n. het zelfstandig naamwoord dat bij alle ('alle') dient te staan, doet geen afbreuk aan de duidelijke wil van partijen om alle geschillen uit de overeenkomst met inbegrip van de overeenkomsten die zullen ontstaan uit de distributieovereenkomst aan de bevoegdheid van de rechtbanken van de zetel van M. te onderwerpen.

De Belgische rechtbanken zijn dan ook niet bevoegd om kennis te nemen van het geschil, zodat het incidenteel beroep gegrond voorkomt.

Rekening houdend met hetgeen voorafgaat, heeft het hof geen rechtsmacht om te oordelen over de vordering van P., zodat haar hoger beroep ongegrond is.

De gerechtskosten

Als verliezende partij dient P. veroordeeld te worden tot de kosten van eerste aanleg en hoger beroep.

**OM DIE REDENEN,
HET HOF,**

Recht doende op tegenspraak,

Verklaart het hoger beroep ontvankelijk doch ongegrond,

Verklaart het incidenteel beroep ontvankelijk en gegrond, dienvolgens vernietigt het bestreden vonnis en opnieuw wijzend verklaart zich zonder rechtsmacht om kennis te nemen van het geschil.

Veroordeelt P. tot de kosten van het geding in hoofde van M. begroot op € 5.500 rechtsplegingsvergoeding eerste aanleg en € 7.700 rechtsplegingsvergoeding hoger beroep.

Onverminderd de toepassing van artikel 1024 van het gerechtelijk wetboek;

Aldus gewezen door de twaalfde kamer, van het Hof van beroep te Gent, zetelend in burgerlijke zaken, samengesteld uit:

Anne Van de Putte, kamervoorzitter,

Guy Danneels, raadsheer,

Luc Billiet, raadsheer,

en uitgesproken door de kamervoorzitter van de kamer in openbare terechtzitting van **4 maart 2015**, bijgestaan door Jenny Dammekens, griffier.

